

Bo Bjelvehammar ©

VILSE

EN DISMORGON

Essä

Nattens svartmoln är borta, himlen ligger stilla, marken är så stel, jag saknar vinden i det svepande gräset. Vinden som en vallhund. Men solen kommer att hetna, det kommer att ryka över markerna, tjälen är kvar i marken. Nu arbetar jag vidare på att fullborda en självbiografisk skiss, fullborda är fel ord, snarare komma med stödlinjer och randanmärkningar. Plötsligt kommer ett nytt ord fram, distopi och med det menar jag att min sorg är lika stor som min längtan.

Det går inte att se långt bort denna morgon med mjölkhinna, jag får ta till kikaren för att se bergfinkarna, som kommer troget om jag har ett gott

förråd av nötter och solrosfrön, det går lätt att bestämma dem med det orangegula och det vita, även om de är mera klenfärgade under vintern. Och de lyfter och de kommer alltid i småflockar, de är mycket beroende av ett buskage nära matplatsen. De tar få risker och de bråkar sällan med de två stöddiga nötväckorna. Luften är rå, det är ett par minusgrader och sopbilen har inte kommit på utsatt tid, det är möjligen det svåra vädret eller så är det bara ny bemanning på bilen. Två telefonsamtal visar att folk ljuger, en håller inte sitt löfte, en annan skojar bort ett arbete, som inte är utfört. Samtidigt går smilfinken Robert förbi med hunden, det är ingen människa att lita på, lat, sladderaktig och verkligen elak mot sin kvinna, som han hånar öppet inför andra. Det blir en promenad intill klena björkar, som inte ens känner att våren är på väg, de är stela och stumma, liksom en vit huskropp och en sliten grå-

lada. Några grågäss betar förstrött på en kalfläck nära skogsbrynet. Men gässen är oroliga, de lyfter då och då, de far åt öster och åt väster, inte i plogar, utan i ordnade klungor, en gås står vakt i utkanten av samlingsen, men just den verkar nervös och den inbjuder till rörelser och kackel. Det är grågäss, näbbar och ben är orangefärgade. Tillbaka tar jag fram i huvudet en bild med en flock lupiner i rött och blått och lägger blommorna under stenen av rosenkvarts.

Från en plats till en annan sker en lätt förändring, det sker en grå övergång till en blågrå dag, men det sker ljudlöst, de fåglar som jag ser är både blyga och tysta, inga dofter känns. Innestängd, i vad då? I regelbundenheten, i ensamheten, i repetitionen av vardagens detaljer, som återkommer. Ögonblick läggs till ögonblick som blir tid och sammanhang.

Inte ens trasor av moln som hänger på soltork, lätt färgade och med en glidande förmåga, som är svår att beskriva. En enslig glänta och ett snedblåst träd, ingenting mera. En stengård väcker både åtrå och motstånd, det känns lite udda, som en mur i skugga.

I väntrummet på vårdmottagningen läser jag ett nummer av magasinet Land från april 2007, särskilt ett reportage om Sam och Mia som driver lantbruk utanför Månstorp, de har under 43 år varje morgon druckit halvvarmt vatten och ätit en sked ljung-honung, de är aldrig förkylda och aldrig har de andra åkommor som ledvärk, bihåleinflammationer eller Tourettes syndrom eller liknande neuropsykiatriska funktionshinder. Om allt detta går det att läsa i den kolorerade tidskriften Doktorn, även den finns i vänt-rummet, den får man gratis, jag tar med den hem för att lösa ett sudoku, resten slänger jag. På ena väggen

sitter en affisch som visar farliga hudutslag, det ser inte ut som eksem, snarare dödlig cancer, jag läser inga texter, bara de två orden malignt melanom gör att man genast känner sig sämre och illa till mods. Efter allt detta elände blir det min tur att komma in, blodtrycket är inte bra och allt är relaterat till svåra upplevelser i väntrummet. Där det även satt en märklig dansk medborgare, han sa sitt namn, Ole Viesland. Det han talade länge om var gråsuggors seende, han frågade efter min uppfattning, men svarade själv och föreläste om punktögon (fast jag tror det handlar om fasettögon) och sensorer för fuktavläsning och rullförsvar vid anfall. Det enda jag hade att säga var att jag inte tyckte om gråsuggor, att de fanns på fel platser, skuggiga och fuktiga och att de verkade leva så planlösa och begränsade liv. Dessutom prisade dansken både avkok av mjölkört och lindblom i te.

Tillbaka i den svarta och ödsliga vintern tänkte jag lite mera på detta kräftdjur, som liknar en platt grå klump, från somrarna i Bohuslän minns jag så ordet monkelus, samtidigt ser jag bilden av faster Johanna med vårtan med hårborst, som klagade på allt och alla, hon var en redig gråsugga, aldrig har jag sett en sådan snipmun, som ett tunt streck i en kassabok med linjer som på ett modernistiskt konstverk.

Vårtan var platt, runt sju mm, hudfärgad och den hade inga mjuka och böjliga hårstrån, den såg mera ut som grisborst. Att vara ensam hos faster Johanna var bland det hemskaste i barndomen, värre än att bli biten av en ilsken hund och jagad ut i kornåkern av äldre pojkar. Det var en ensamhet, en tystnad och en terrorverksamhet, som jag inte kan beskriva. Det har gett men, detta att tvingas vara hos en viss faster. Och allt hänger samman med vårtan, det var omöjligt att inte se på vårtan (nu tvingar mig detta

att komma tillbaka senare till fenomenet vårtor).

Och bredvid ser jag hennes vän, den avlägsna släktingen Marina Eldcrona, i grå kofta, grå kjol utan veck, grått hår, grått ansikte. Marina Eldcronas handslag glömmar jag aldrig, det var som att ta en lungfisk i hand eller en lätt aladåb, att krama om henne var aldrig att tänka på. Hela hon var grå, hon var en äkta gråsugga, när hon öppnade munnen kom det bara fram gråa ord, små regnmoln, hon blev 58 år, så skulle Kafka ha skrivit, utan att lägga ut texten om allt det gråa. En trång, grå värld! När jag fortsätter att gå ett stycke till möter jag en betongsugga, som ska hindra obehöriga att köra där de vill men inte får och då är inte tanken lång till småbrukaren Olof Ahlgren med sin Grålle, den bullige grå traktorn. En låg Ferguson, där Olof i en låda hade hö och havre till hästen och i en sockerlåda handle till sig själv, han var en småbrukare, de finns inte mera, de är utrota-

de, de var inte lönsamma och inget att ha. Ingen ville hämta deras mjölk och befatta sig med deras kreatur. Småfolket fick stå kvar på vångarna, färdas längs med övervuxna markvägar och glo efter den första starflocken och se ägorna flacka igen, storbonden kunde inte ens vända där med sina förväxta maskiner. Ta av mössan, tumma på pappskärmen och svettremmen, snyta sig i blåblusen och se på sina förvärkta händer, finna sig i att kroppen krokmar som ett gammalt träd och tänka på snöyra och slagregn. Jag gråter när jag vill, nu. Tårarna möter de likgiltigas övermakt och jag minns när vi gick till bäcken för att vattna korna och när vi drev dem hem från betet i utmarkerna.

Ole Viesland berättade inte bara om gråsuggor utan även om sniglars och dyngbaggars kannibalism och han framställde en snigels ätande på en släkting,

som ett inslag i en stor tragedi. Han hade en dramatisk nerv och en röst som förstärkte det svarta i berättandet. Och när han äntligen slutade var han trött och urlakad och talade om att nu var allt färdigt och fulländat. Han efterfrågade en spruta eller ett pulver liksom Gunnar Ekelöf 1968.

"Jag måste så att säga

bara glänta

hur hemskt det är att

leva en tillvaro

på bara intet

jag lever på bara intet

(---)"

Ole Viesland hann även berätta att han inte är en modern människa, han flyger inte till Thailand, han äter inte sushi och han köper inga aktiepapper i tillväxtmarknader, han firar varje semester hos sin syster utanför Ulricehamn och en vecka varje sommar arbetar han som volontär på en barnkoloni i Tyringe, för att hjälpa polska barn och ungdomar med lantbruksarbete. Så har han gjort i 36 år, bredvid sitt arbete på lagret på förpackningsföretaget, TättIntill, som nu inte längre är svenskt, utan holländskt och samarbetar med en stängselfabrik.

Ole Viesland är sextio år gammal, det fick jag veta idag.

Tillbaka vid vedbrasan, tar jag fram kikaren och ser på fåglarna, någon har plundrat påsen med nötter i

hasselbusken och så ser jag en fågel, där jag inte är säker på arten, en talltita, en entita eller en svartmes. Jag fastnar för svartmes, för det vill jag helst se. Någon har även förstört min klykpinne med osttärningar, nu tänker jag på den grå bunkern, dit jag ska gå imorgon dag. Och när jag går ut för att se till fågelborden sitter den jag kallar svartmes(parus ater) vid en fröautomat, den sitter orädd kvar och jag ser att den är betydligt mindre än en talgoxe, ungefär som en blåmes. Trettio cm mellan mig och mesen! Och tre vita fält på fågelkroppen!

Det är egentligen ingen bunker, det är en överväxt och övergiven jordkällare, som jag helt egenmäktigt har planer på att börja att iordningsställa för att använda, inte för egen del, mera för rotfrukter och grönsaker, jag tänker mig gå dit och hämta potatis och inlagd saltgurka, särskilt saltgurka älskar jag.

Källaren är sval på sommaren och frostfri på vintern och behåller markens naturliga fuktighet, frågan är vad det är för mening att hålla på med det? Det finns ju kylskåp och svalutrymme i kallgaraget. Svaret på den frågan är mormor. Mormor och jag gick ofta till jordkällaren, det tog lång tid, mormor var trött och hennes ena ben var så stort och tungt att förflytta, det var någon sjukdom i benet, vätska och svullnad eller något medfött. Mormor var annars bräcklig, blek och skör och jag ser fortfarande henne framför mig när hon för en hårslinga från sitt ansikte med svaga streck och rynkor och när jag håller i hennes långa hår och borstar det före morgonandakten på radion och prasslet med de tunna bibelbladen. En predikant minns jag, Manfred Björkquist. Mormors ansikte var blekt och vackert, avlångt, ögonen såg så klart, munnen sa inga fula ord, bara till morfar, när han grisade ner sig vid matbordet och slafsade från

spillkummen och när han inte ville spinka bränne, blev mormor redigt arg. Hon satt ofta upprätt i sängen, med kuddar bakom ryggen och så spred sig den stora tystnaden runt henne inomhus. Men på väg till jordkällaren eller syrénersån talade hon alltid, om det som var runt henne, om hönsen, om rosorna, om kaninerna och när vi gick till bäcken kunde vi sitta där i timmar bredvid kastanjen och se bäckbotten, se solen arbeta i vattnet, elritsornas springande, det plötsliga grumset och Holger som kom förbi med hästen.

Det är därför jag blir så upprymd över den förfallna jordkällaren, själva tegelstommen måste återställas, det krävs murjärn för att göra den starkare, två nya takventiler, yttre renovering, en ny ytterdörr, en ny innerdörr med ventilationshål och insektsnät.

Möjligen ska det vara lärk eller ek i dörrarna. Det är

viktigt att återställa rätt fuktighet i jordkällaren, det kan inte bildas mögel, men först måste jag tala med den som äger marken! Och så gå till snickaren Sten Molin och hans arbetskamrat Pelle, jag vet inte efternamnet, men de sitter ofta tillsammans i verkstaden och dricker kaffe, när jag hälsar på och det gör jag ofta, utan egentligt ärende. Men nu har jag ett verkligt ärende, vilket förvånar Sten, som uppfattar mig som en opraktisk man och det har han helt rätt i. Nu låter vi detta bero!

Nu måste jag till havet, för att se långt och inte vara inestängd av hus, bilar och människor, inte kallprata om vädret, inte skotta snö och inte rensa i vattenrännan, inte hjälpa grannen med att lyfta möbler, inte tala i telefon om sjukdomar, dörrar som inte går att öppna och om hemtjänsten som aldrig fungerar för våra dagars hjon, de äldre, som hunsas

och lever på övertid, ställer till oreda och gör att personal blir utbrända och eländiga. Och jag behöver inte ringa och ställa frågor till doktorn på vårdcentralen, jag kan fråga Hasse på Konsum, han ställer skarpare diagnoser och han har alltid förslag på terapier. Nu bär det av till havet och den plats, som alla undviker efter mordet på en kvinna en snål höstdag, hennes två barn såg kniven döda henne och min vän förde henne sårad mot hemmet, men hon dog på vägen i hans armar. Bakom allt låg två män, männens skuggor tar fortfarande en del av ljuset på denna plats, jag var med vid rättegången, de var tysta och likgiltiga, den var värst, likgiltigheten. Åklagaren beskriver det osedda, han visar rekonstruktioner och bläckskisser på strandlinjen, stendösen, åmynningen och den lilla kullen, platsen där de tvingade henne under vattnet, efter att ha skadat henne med sju korta knivhugg, kom den nödvändiga

och slutgiltiga attacken mot hjärtat. Över allt vilar en militär disciplin och en klinisk vithet, vi ser fyra onda ögon, en försvarsadvokat, som stammar lätt, min vän och jag byter blickar. De båda männen säger inte många ord, men jag fångar några, de ville inte förnedra, de ville inte bruka mera våld än situationen krävde, de ville göra ett rent beställningsarbete, inte minst för barnens skull. De ville döda med mildhet!

I en paus går jag ut och spyr på toaletten.

På vägen hem stannar jag till hos Annika, jag har inte sett henne på ett år och någonting måsta ha hänt, hon är grå, håret hänger stripigt, kläderna är för stora och bylsiga och i hennes ögon finns ingen glöd, bara en slocknad eld. Ett av hennes barnbarn, Stina, har blivit påkörd och dödad av en fyllerist i Köpen-

hamn, hon blev sex år. Vi tar en lång promenad, säger inte mycket till varandra, går in i kyrkan, tändder ljus och sitter länge, nära varandra. Så förändras plötsligt färgerna runt omkring oss, svartgrå himmel, det likbleka vintergräset, ödsligheten griper tag i oss, inte ett ord, vi har inga ord. Vi lyssnar mot jorden, mot träden, våra liv skakar i vindens oro och vinden tuktar och plågar våra tårar. Vi står darrande på en kulle, bredvid en gammal husgrund. En gång har människor levt här. Vi håller om varandra med varsamhet, jag blundar, jag ser en allé av mjölkört, stora som träd, som facklor, lyktor och vägvisare. Bredvid trädraderna skuttar små svarta kanindjur med stora röda och vita ögon, de verkar inte farliga, men nyfikna. Huvudena är så stora i förhållande till deras kroppar. Och så går vi tillbaka, som två daglönare från åkerfälten till det vanliga, med det svåra, som är kvar, men vi måste gå vidare med våra liv, mitt liv är

naturligtvis helt annorlunda än Annikas, hennes död kommer även den att vara på ett annat sätt än min. Alla liv är olika, så är varje död särskild!

Det börjar bli sent, några når aldrig fram. Några anser sig vara framme tidigt, de säger, det räcker nu. Så tänker jag när jag läser om herr Leborgne på sjukhuset Bicêtre och hans möte med neurologen och antropologen Paul Broca. Herr Leborgne förstod tal, men det enda ord som kom ur hans mun var Tan.

Nu finns det ord, som bygger broar och andra ord som raserar det som har blivit byggt, några förfaller av brist på underhåll liksom de gamla och nötta husen i blekt rödvitt, andra ordstigar växer igen. De blir inte använda, de glöms bort, men kvar finns spår och tecken. En stig blir när du stannar till, tydlig, den

blir vidrörd med nya ord, som rasslar runt i stenröset, orden kan söka sig till en flock ungnässlor, orden kan finna ro där, i kärlek. Som talgoxparet en förvårsmorgon i det gamla äppelträdet, de två är högljudda och har bara tid för varandra. Den ena flyger bort för en stund, och säger jag lämnar dig här, men bara för ett kort ögonblick. Jag måste bara flyga av mig lite yra. Och så flyger fågeln lågt över det frusna gräset, en överraskande nattfrost täcker det som en glasartad hinna. Morgonen är inte riktigt färdig att lämna över till dagen, den håller på att justera och kontrollera för att lägga de sista efterstygnen. Och morgonen måste hänga upp de sista dimslöjorna, till tork över daglinan, det är bråttom innan morgonelden helt slocknar. Men morgonen arbetar på att krympa sig själv, att minska sig själv och lämna över rodret till dagen och snart talar den om ingenting, den har inte ett enda ord att säga, den

söker vila för att kunna återvända med kraft om en obetydlig tid. Morgonens ordpråmar drar nu vidare in i vilan, de går förbi och talgoxparet har flugit bort, de vill vara för sig själva. Görans hund irriterar sig på kajornas skrånande, hunden visar sin frostsilvriga rygg.

Så tar jag fram nyckeln, som regler, även för en tunn nattis, och hoppas på en ljusare morgon nästa dag, möjligen två granar som upptäcker varandra på nytt och att hoppas på att se det spädgröna hos storbjörken och tillåta mig en dröm om körsbärsblommor. Herr Leborgne hade talet inom sig, men bara ett enda ord kom ut, Tan. Herr Leborgnes hjärna finns på Musée de l'Homme i Paris. Paul Broca har fått ge namn åt ett särskilt område i hjärnan, som styr den motoriska talproduktionen, han beskrev det

redan 1861, efter obduktion av bland andra herr Leborgne.

Går det att tala om språk och rörelse hos döda föremål? Som hos vatten, träd och stenar. Elmer Diktonius skriver om stenar som talar, om lyktstolpar som vrider sig och jord som krälar och nyss hörde jag långsamheten kränga och knaka i ett tunt istäcke. Ismusik för fåglar, fågelmusik för isar. Är det något som angår någon? Liksom alla stupade trädfällen som ligger härs och tvärs, huller om buller, det förblir så i min tid, parkförvaltningens stormtrupper stannar aldrig sina små kolonner med små fordon och släpkärror vid sådana ställen. Det får vara som det är och ingen friskola adopterar någon skog för att sköta om sådant, barn ska leka och inte lägga sig i allmännyttans gods.

Morgonljus silar ner i buskar och krypen, det går att se övermogna, torkade björnbär och rester av slån, men störst är tomheten och saknaden. Nu går jag in i skogen, ser ett spår över gårdet, klövar har slitit av ett sjok av mossa, jag går in i tät skog med lite ljus, jag är inte rädd, jag har en karta inom mig. Dagen är släckt. Från en av de största granarna faller ibland urättna eller tappade kottar och det virvlar i luften av avbitna kottfjäll, det är naturligtvis den kröknäbbade, som är i farten, om det är den mindre eller den större vet jag inte, jag ser ingen och hör ingen korsnäbb.

Längst inne i mitt huvud har jag nu bilden av ett fång vägtistlar i blått, rött och violett. Och så hör jag ett vårmorgondropp och ser en sommarmorgondimma , allt i ett längtansljus.

Nu vill jag med kraft återkomma till företeelsen vårtor.

Vi ska vara toleranta, förstående och fördragsamma när det gäller andra människors tillkortakommanden och skavanker, inte fästa oss vid fel och brister och ofullkomligheter. Samtidigt ska vi inte måla verkligheter i pastellfärger och försköna och förhärliga det som inte förtjänar detta. Bakom rubriken finns den engelske politikern Oliver Cromwell, som levde under första hälften av 1600-talet, han skilde inte så noga på diktatur och demokrati. Men han var vaksam på annat. När målaren Peter Lely skulle göra ett porträtt av honom så ville Cromwell ha det så naturtroget som möjligt med ojämnheter, finnar och vårtor. I annat fall ville han inte betala, det är möjligen sant, hur som helst en passande berättelse i just detta sammanhang.

Det är väl vanskligt att påstå att en vårta (verruca) är en bula eller en bulnad, dessa försvinner ju eller går ner efter en tid, det gör inte en vårta och om den gör det tar det betydligt längre tid, men en vårta kan ses som en upphöjning, något som sticker upp, en hudfärgad utväxt. Det är en avvikelse, en anormalitet, ofta liten och skrovlig och blomkålsliknande. Vårtor är vanliga och trivs bäst på händer och fötter och smittar i fuktig miljö. Många vårtor, men inte alla, försvinner av sig själva efter en tid, inom sex månader till tio år, oftast inom ett till två år.

En särskild variant är skäggvårtor, som finns hos häxor, svärmödrar och snipiga fastrar, det är elakheten och ondskan, som växer utåt, på dessa små höjder växer det hårstrån, till dessa söker sig allas blickar. Trots alla goda ord, alla penninggåvor och hallonbåtar som kommer från dessa kvinnor, så är det dominanta karaktärsdraget förenat med

skäggvårtan, som bara växer och blir fulare för varje mötestillfälle. Att människan inte avlägsnar det vårtiga utskottet! Om du själv vill känna på hur det är att ha en vårta i ansiktet, går det att köpa en häxnäsa med vårta, allt i fluffigt gummi. Det är en mycket populär skämtartikel!

Särvväxter lever under vatten, de saknar rötter och har gaffelgrenade blad i kransar, det finns en särdeles intressant art i södra Sverige, nämligen vårtsärv, som växer i sjöar, dammar och gropar. Frukten är en nöt om ca 4 mm, vårtig med kort stiftrest. Men nötens yta förefaller mig mindre vårtliknande (*verruciformis*) och mera skrovlig och knottrig, som de små upphöjningarna i vårtgården, som omringar bröstvårtorna. Ett stycke från dessa finns vårtutskottet, *processus mastoideus*, klippbenets vårtlika utskott, bredvid örat. *Mastoideus* betyder just något som liknar en bröstvarta. I dess

inre finns håligheter, som har betydelse för hörseln.

Flera halsmuskler fäster på detta utskott.

Att dag efter dag arbeta med ett tema som vårtor påverkar hela livet, du tänker vårttankar på dagarna, ser människor i ansiktet och spanar efter både vanliga och platta vårtor, du vaknar på natten och får en ny vårtidé. Du möter en hund eller katt och ser märkliga svullnader, även hos Peters häst ser du en liten upphöjning vid vänster öga. Och en vanlig padda är full med vårtor och som du vet, om du inte vill ha vårtor ska du undvika att röra vid grodor och paddor! Oväntat stöter du på ordet och fenomenet överallt, det beror självklart på dina begränsade tankar och dina riktade ögon. Det mest märkliga är när du hör en visa på radion med orden "Charlotta med sin lilla vårta". Och plötsligt blir du rädd, när du läser om svullnader, nybildningar och uppsvällningar, ordet tumör kommer fram, men som alltid har ordet

ingenting att säga om företeelsen är godartad eller elakartad. Det latinska fackordet för svulst och svullnad är tumor, i Sverige använde vi längre tillbaka i tiden ordet svulst, men det blev utmanövrerat av ordet tumör. Verbet till tumor är tumere, svälla, det ordet är släkt med tumme, det tjocka fingret.

Ibland faller en känsla på av att vara en Darwins lärjunge, att samla in stycken och fragment kring ett ord eller en företeelse för att nå ett mönster, skapa en struktur eller närma sig en förklaringsmodell. Om detta arkeologiska arbete blir framgångsrikt, så blir bilden av ordet eller begreppet lättare att famna och förstå. Sökandet efter vårtliknande föremål eller ord som innehåller våra känner inga gränser, det går till både växt – och djurvärlden. En vårtkaktus har jag sett i mormors fönster, liksom hos en familj från Venezuela, mormors var blågrön och rödblommig,

den andra familjens kaktus var, snövit, borstig och långhårig. Gemensamt var, att från varje grönvårta utgick taggar eller hår. Även i djuret vårtsvin kan det rymmas olikheter, det kan vara sympatiskt som Pumbaa i Lejonkungen och det kan vara farligt som i vilda livet på Afrikas slätter med betar som kan vara upp till sextio cm, det vårtiga huvudet är inte vackert. Och när en kompakt kropp på upp mot etthundrafemtio kilo får upp farten, så räcker det att bli träffad en gång och upphivad i luften på betarna. Det som deras fiender gör är att skilja vuxna och kulingar från varandra, därefter döda de små och äta upp dem. Att ge sig på och besegra vuxna vårtsvin är förenat med livsfara.

Vårtor orsakas av en virusinfektion, det finns sextio olika vårtvirus, som smittar vid beröring eller kontakt med avstötta hudceller. Vårtor kan även smitta indirekt genom kontakt med golv i våtutrymmen.

Det går att komma tillrätta med vårtor genom egenvård, genom användning av vårtmedel och vårtplåster. Vårtplåster innehåller salicylsyra, som har en uppmjukande effekt. Det finns ett annat medel, som innehåller myrsyra, som penslas på vårtan. Om vårtorna är ihärdiga och långvariga krävs annan behandling som att skrapa, frysa eller bränna eller genom att använda laser.

Om du föredrar alternativa och beprövade metoder, så kommer här några. För att få bort vårtor kan du använda vissa örter, frukter och grönsaker, rått kött eller fårspillning. Det går även att använda ättika och det egna blodet. Liksom hästsvett och saliv, då ska det vara morgonspott, innan man ätit något.

Resan börjar vid Sveriges sydligaste udde och går uppåt landet, ett stycke norr om Hässleholm känner jag mig vilsen, det känns som att var utrikes och

utlämnad åt främmande krafter. I Strömsnäsbruk vid ett stopp får jag ett recept på saltgurka, enkelt och rakt av en kvinna från Ödeshög. Vatten, grovt salt och dill i dubbla plastpåsar under tre dygn, ekipaget ska vändas två gånger per dag. Vi pratar lite kring ordet gurka, som kvinnan tror har med det omogna och gröna att göra, hennes man som har djupa rötter i Leicester, säger att den engelska ordsläktingen är gherkin, det står för inlagd gurka, saltgurka. Så närmar jag mig deckarförfattaren Mons Kallentofts hembygd, han har bott i chokladsamhället en tid, vi övernattar där i en finsk familj. Osökt kommer samtalet in på vårtor, vad annars? Kvinnan kan omgående bidra med en finsk ramsa mot vårtor, "Måne, måne, ta mina vårtor och ge dem åt dem som inte har." Det har inte alltid varit tillräckligt med måne, det har dessutom krävts tvättning som i dagg från gravstenar eller i likvatten, vatten som ett lik tvättats

i. Eller åtminstone ett bad i månsken. Kvinnans mor bidrar med ännu viktig information, vårtor får man av kontakt med kokvatten efter ägg och av att räkna andras vårtor. En annan god förklaring är att man kan ha blivit biten av en mygga som just själv bitit ett stycke av det underjordiska. Av detta uppstår ont blod, som i sin tur orsakar vårtor. Det är möjligen inga skarpa evidensbaserade förklaringsmodeller, men de är både mustiga och målande. Resan fortsätter till det underbara Bergs slussar, där vecklar jag upp en lapp, som jag fick av gammelmor i den finska familjen. Där står det med spretig stil;

”Den tjugonde måndagens natt går man ut på landet och lägger sig på marken. Man tittar stadigt på månen medan man sträcker armarna över huvudet, vad helst man får tag på gnuggar man vårtorna med.”

Det är alltid tal om somrar på Gotland och syrsor som spelar och vilka som den här sommaren har pratat med Henning Mankell på vägen till Fårö. Troligen är det så att det är inga syrsor som har spelat, det är med stor sannolikhet gräshoppor eller vårtbitare, det betyder att Benjamin Syrsa på den Heliga Julaftons eftermiddag inte är en syrsa, utan en vårtbitare, möjligen en gräshoppa. Dessutom är Henning Mankell ytterst sällan på Fårö, han är överallt annorstädes i världen, men inte där. Linné gjorde däremot en gotländsk resa 1741 och mötte en vårtbitare, med linneansk iver och energi skulle den bestämmas och tillskrivas egenskaper.

”Då bönderna har vårtor på händerna brukar de ta en sådan gräshoppa och sätta på vårtan åt hennes mun, då gräshoppan biter sönder vårtan och däruti spyr en svart tärande vätska, som gör att vårtan förgår.”

Till skillnad från den gröna rätvingen och buskvarian-
nten var det med säkerhet en stor vårtbitare,
decticus verrucivorus, som blir mellan 25 och 45 mm
lång. Om nu du inte har en vårtbitare inom räckhåll,
så spring ifatt en snigel, vilket väl alla förmår och
gnid snigeln mot vårtan. Det låter lite slemmigt, men
det går. Oavsett hastighet mäter alla framsteg och
förändring, på så sätt går världen framåt mellan två
snigelpassager.

*”Jag sitter här bland varelser som kallas barn
och öser sand i deras hinkar.”*

Werner Aspenström

Det är just med David i sandlådan, som jag upptäcker
en ömmande förtjockning av överhuden och jag
märker genast att det är där mina nya sandaler
under en längre tid har tryckt, på just denna punkt.
Och jag märker att förhårdnaden har gått inåt som

en tagg. En liktorn, en kroppstagg, förledet lik betyder i detta sammanhang kropp och efterledet torn betyder tagg eller pigg, torn är grundord i törne. På latin heter fenomenet clavus som förutom liktorn betyder spik. Det finns vackrare ord än liktorn, som hagtorn, men framför allt havtorn. När jag ska läsa på om liktorn visar det sig vara ett omfattande område, med skilda typer av piggar som clavus durum, clavus molle och clavus miliares, det sistnämnda står för en hel flock av små liktornar. Nu ska jag börja att bearbeta varelsen med fotbad, fotfil och plåster som innehåller salicylsyra.

Det är måndag, det skulle kunna vara tisdag, solen härskar över en kall morgon, frostrester ligger kvar på tak och gräs. Det finns en viss upprepning, en viss ordning, som nu har rått alldeles för många dagar. En trygg agenda, en närmast sövande monotoni,

som bara kväver och skapar oro, inget buller och bång, ingen oordning, ur vilket möjligheter och kaos, retar och skapar nytt. Det handlar om livskraft och om att se ljus och framtidstro. Enahanda dagar ger passivitet och nästan en handlingsförlamning i både händer och hjärna, till slut företar du dig ingenting, glor bara på den franska gobelängen och vaggas in i en falsk trygghetsväst. Du gör ingenting, du vågar ingenting och du tar inga risker, du gör inga egna bedömningar, du lyssnar på andra, äts upp av andras dystopier och blir ett vrakgods, som förs hit och dit. Du ser inga förändringar, inte sparvugglan i holken, inte Anitas gråt, du blir som en inkapslad fluga i ett spindelnät, du blir bortkopplad och bortdriven från verkligheten. Den verklighet du har och delar med andra. Du tänker på ingenting, varje typ av handling eller arbete blir ett oöverstigligt berg att bestiga, plötsligt blir du rädd för omgivningen, lyssnar på alla

hot som målas upp, kvällstid i skumma trädlundar och dagtid vid uttagsautomater. Det inträffar ingenting, men du känner dig redan som ett offer, det kan hända, det kommer att hända, riskerna är så stora, så du måste hela tiden ha reträttvägar, som vid möten med lejon på savannen. Fly upp i ett träd, springa för livet eller använda kniv eller vapen.

Möjligen är det en sorts sjukdom och något att söka för. Och ska nu detta fortsätta? Det måste till en kursändring, en ny styrning av tankarna, en ny inriktning av den energi, som finns kvar och tidigare har funnits i överflöd. De negativa tankarna måste bort, du kan inte använda din energi till att reta dig på andras ansikten, bilder, tankar och värderingar, du måste vända bort ditt ansikte från detta. Söka dig mot dig själv och inåt mot den kärna där du funnits, jag talar om mig själv, jag talar inte om någon annan. Jag kan bara med viss säkerhet uttala mig om mig

själv, inte om någon annan människa, jag känner ingen annan människa så väl, inte ens mina närmaste.

Det går även att säga så, att jag väntar på de oförutsägbara, det överraskande, att ett arbete ska ta en ny vändning, att en ny person ska skaka om mitt liv, att en vägvisare ska visa på nya vägar. Möjligen är det jag själv som ska söka upp och finna dessa utmaningar? Det innebär till en början ett visst omkullkastande av det tidigare, ett tillfälligt kaos, men det går att hantera och återföra till en rimlig ordning. Det är nog detta, som jag väntar på, att det ska hända något nytt och överraskande, och jag tror jag delar denna väntan med många, nu är frågan vem som driver och vem som åstadkommer detta? Jag kan inte vara i vila i denna händelsekedja, jag måste visa mig, ta kontakter, vara öppen, öppna nya tankespår och lämna dvalan och inte odla de gamla

mönsterlandskapen. För att komma ur denna diskussion tror jag på ett samspel och ett utbyte av meningar och tankar, men jag måste stå för en stor tilltro, en ihärdighet och en övertygelse i detta arbete.

I detta nya kommer även att finnas en oro.

Det öppnar sig plötsligt ett stort rum, som jag inte sett eller besökt tidigare, rummet har vita väggar och i ett hörn sitter en flicka med korta röda byxor och gul topp, hon har en fågel i sin hand, hon är solbränd och hon har ljus hår. Hon är tyst och fågeln ger ifrån sig ett spinnande läte, som jag aldrig har hört utanför rummet. Rummet är annars alldeles tomt. Fågeln påminner om en koltrast, men inte lätet. Men jag tycker fågelsången tar sig med tiden, men flickans tystnad kväver, jag frågar efter hennes namn, hon svarar inte, hon ser vänligt på mig, det

finns en viss rädsla i hennes ögon. Utan anledning säger jag att detta tar tid, att börja tala med varandra, allt tar tid, även detta att börja tala i ett tomt rum. Men det finns ingen anledning till brådska, allt ska ha sin tid. Vi får vänta på att ta av varandras tid. Om vi väntar länge, då blir vi annorlunda, tiden är inte neutral och likgiltig, den griper tag i oss och den gör saker med oss, hela tiden är det så. Det kanske inte märks i stunden eller dagen, men efter ett tag blir det så tydligt. Tystnaden uppstod inte, den fanns redan i det tomma rummet, vi hade inte begärt, inte önskat den. Det går ju att låta bli den, att lämna rummet, men det fanns trådar som höll kvar kroppen. En ny bild föds i rummet, en övergiven flicka i en glömd stad, undergång och apokalyps.

Nu är jag på väg hem, nerför den branta sluttningen, kråkan verkar irriterad och säger ifrån, annars är det tyst, mycket tyst, jag ser in i kråkans öga. I det klippta pileträdet sitter fyra gråsparvar, de verkar oense, men de blir med tiden mera dämpade i sitt tal, det gäller med säkerhet något som har hänt under natten. En kylig vind som strössel, långt borta hör jag ord och ser gester och rörelser. Och där kommer två sångsvanar ut ur diset. Det verkar som jag är på väg ut ur den här världen, en tämligen tyst verklighet.